

**Hallituksen esitys Eduskunnalle lainsäädännöksi Karttakeskuk-
sen muuttamisesta valtionyhtiöksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan valtion liikelaitoksena toimivan Karttakeskuksen hallinnassa olevan omaisuuden perustettavalle valtionyhtiölle, jonka toimiala olisi paikkatietojen hyväksikäyttöön ja tuottamiseen liittyvien tuotteiden ja palveluiden kustantaminen, tuottaminen ja välittäminen sekä muu painatus- ja kustannustoiminta, ja joka tulisi jatkamaan Karttakeskuksen toimintaa, sekä ryhtymään muihin organisaatiomuodon muuttamisesta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Laki Karttakeskuksesta annetun lain kumoamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Karttakeskus on valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukainen valtion liikelaitos, joka aloitti toimintansa valtion uusimuotoisena liikelaitoksena 1 päivänä tammikuuta 1990. Sitä ennen se toimi osana maanmittaushallintoa, maanmittaushallituksen karttapainona. Liikelaitostamisen yhteydessä Karttakeskus erotettiin maanmittaushallituksesta. Karttakeskus toimii maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Karttakeskuksen toimintaa johtavat valtioneuvoston kolmivuotiskaudeksi kerrallaan määräämä hallitus sekä valtioneuvoston nimitämä toimitusjohtaja. Kirjanpidossaan Karttakeskus noudattaa valtion liikelaitosten ja liikelaitoskonsernin kirjanpidon perusteista ja tilintarkastuksesta annettua valtioneuvoston päätöstä (866/88), jonka sisällössä on otettu huomioon kirjanpitolain (655/73) ja osakeyhtiölain (734/78) säännökset.

Karttakeskuksesta annetun lain (1016/89)

mukaan Karttakeskus toimii kartta-alalla. Sen tehtävänä on, jollei maanmittaushallinnon yleisten kartastotehtävien suorittamisesta ole toisin säädetty, tuottaa ja välittää kartta-alan ja siihen liittyviä tuotteita ja palveluja. Asetuksella Karttakeskukselle voidaan antaa myös muita sille soveltuvia tehtäviä. Karttakeskuksen on otettava toiminnassaan huomioon valtionhallinnon ja erityisesti maanmittaushallinnon tarvitsemat kartta-alan palvelut ja niiden saatavuus.

Karttakeskuksesta annetussa asetuksessa (1088/89) säädetään tarkemmin Karttakeskuksen tehtävistä. Sen tehtävänä on:

1) kehittää, tuottaa ja välittää maanmittauslaitoksen toimeksiannosta yleisiin kartastotehtäviin liittyviä tuotteita ja palveluja;

2) kehittää, tuottaa ja välittää muita kuin 1 kohdassa tarkoitettuja kartta-alan ja siihen liittyviä tuotteita ja palveluja; sekä

3) tuottaa muita Karttakeskuksen toimialaan kuuluvia tuotteita ja palveluja.

Karttakeskuksen pääkonttori ja pääosa tuo-

tanttiloista sijaitsee Helsingissä. Karttakeskuksella on noin 5 000 jälleenmyyjää Suomessa ja sillä on myös vientitoimintaa. Karttakeskuksella on tytäryritys Genimap Oy Tampereella. Karttakeskus omistaa Genimap Oy:n osakekannasta ja äänivallasta 83,7 %.

Karttakeskuksella on kaksi varsinaista liike-toiminta-alueita: kustannustoiminta ja tilaus-työtuotanto. Karttakeskuksella on tuotantoon varten oma painokoneisto ja -laitteisto, joka mahdollistaa painotuotteen valmistamisen originaalista jälkikäsitteilyyn. Asiakkaille voidaan tarjota kartan tai muiden painotöiden valmistamiseen liittyvää alan kokonaispalvelua. Eri-tyisiä yhteiskunnallisia velvoitteita ei Karttakeskukselle ole määritelty. Karttakeskuksen palveluksessa oli vuoden 1992 lopussa 135 henkilöä, jotka ovat työ sopimussuhteessa valtion.

Valtioneuvosto teki 15 päivänä marraskuuta 1990 päätöksen valtion liikelaitokseksi muutetun Karttakeskuksen hallintaan vuoden 1990 alusta siirretystä valtion omaisuudesta. Omaisuus on edelleen valtion omistuksessa ja valtio vastaa toissijaisesti myös Karttakeskuksen veloista ja muista sitoumuksista. Karttakeskuksen hallintaan siirretyn omaisuuden arvo oli 27 390 884,13 markkaa, mistä lainaehdoin annetun omaisuuden arvo oli 5 900 000 markkaa. Lisäksi Karttakeskus veloitettiin tilittämään valtiolle lähinnä saamisina ja kassavaroina 9 253 282,66 markkaa. Valtioneuvosto päätti merkitä Karttakeskukselle siirrettävästä omaisuudesta valtion vuoden 1990 tulo- ja menoarvion mukaisesti peruspääomaksi 5 700 000 markkaa sekä eduskunnan valtuutuksen nojalla lainaehdoin annetuksi 5 900 000 markkaa ja muuksi omaksi pääomaksi 2 781 537,64 markkaa. Lainaehdoin annetun valtion saatavan valtioneuvosto määräsi maksettavaksi takaisin viiden vuoden aikana.

Karttakeskuksen liikevaihto on niinä kolmena vuotena, jolloin se on toiminut liikelaitokseksi, ollut seuraava:

vuonna 1990	48 546 943,61 mk
vuonna 1991	47 449 768,15 mk
vuonna 1992	40 572 683,79 mk

Asiakaskunnasta valtionhallinnon sekä muun julkisen hallinnon ja sitä lähellä olevien tahojen osuus on noin 49 % liikevaihdosta. Yksityissektorin, yksityiset kuluttajat mukaan lukien, osuus on noin 51 %.

Karttakeskuksen toiminta on ollut vuosina 1990 ja 1991 liiketaloudellisesti kannattavaa ja se on saavuttanut sille asetetut palvelu- ja toimintatavoitteet sekä tulostavoitteen.

Vuosina 1990 ja 1991 tilikauden voitto oli 500 000 markkaa, mikä vastaa noin 9 prosentin tuottoa peruspääomalle. Vuonna 1992 toiminta oli tappiollista. Vuonna 1992 tilikauden tappio oli 417 716,03 markkaa. Laman myötä pienentynyt kysyntä, niin julkisen sektorin kuin yksityissektorinkin taholta aiheutti liikevaihdon rajun laskun. Vuonna 1992 Karttakeskus kuitenkin saavutti sille asetetut muut palvelu- ja toimintatavoitteet. Henkilöstömäärän sopeuttaminen pudonneeseen liikevaihtotasoon pystytään toteuttamaan kokonaisuudessaan vasta vuonna 1993.

2. Ehdotetut muutokset

Julkisen sektorin uudistamistyössä hallitus on asettanut 1990-luvun tavoitteeksi parantaa julkisen hallinnon tuloksellisuutta ja nostaa hallinnon tuottavuutta. Julkisten toimintojen tuloksellisuuden parantamiseksi hallitus edistää markkinaohjauksen hyväksikäyttöä ja siihen liittyen myös niiden liikelaitosten yhtiöittämistä, joilla ei ole julkisia yhteiskunnallisia velvoitteita.

Tarve muttaa Karttakeskuksen organisaatio-muoto osakeyhtiöksi on aiheutunut lähinnä kiristyvästä kilpailusta kartta-alalla. On tärkeää, että Karttakeskuksen toimintaedellytykset olisivat samat kuin muilla toimialan yrityksillä. Esimerkiksi toiminnan johtamisen, organisoinnin, kehittämisen sekä uusien tehtävien hankinnan kannalta osakeyhtiömuoto on joustavampi ja tehokkaampi kuin liikelaitosmuoto. Toimialan nopeasti muuttuvissa tilanteissa tällä saat- ta olla suuri merkitys.

Osakeyhtiömuodolla olisi kansainvälisen kehityksen kannalta tärkeä merkitys. Euroopan talousalueesta tehty sopimus edellyttää suomalaisen kilpailulainsäädännön yhdenmukaistamista Euroopan yhteisöjen vastaaviin säädöksiin, mikä osaltaan luo paineita avoimella kilpailusektorilla toimivien julkisten yritysmuotojen uudistamiseen. Koska Karttakeskuksella ei ole viranomaistehtäviä ja se toimii avoimessa kilpailutilanteessa, on osakeyhtiömuoto sille sopiva.

Karttakeskus on tasaisesti vähentänyt velkaansa valtiolle. Vuosina 1990 ja 1991 liikelai-

tos saavutti sille asetetut peruspääoman tuototavoitteet. Karttakeskuksella on hyvät edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan myös osakeyhtiömuodossa samoista kilpailu- asemista kuin vastaavat yksityiset yritykset.

Uuden osakeyhtiön muodostamista on pidettävä perusteltuna ratkaisuna. Valtio merkitsisi perustettavan yhtiön koko osakekannan. Perustettavan osakeyhtiön toimialana olisi paikkatietojen hyväksikäyttöön ja tuottamiseen liittyvien tuotteiden ja palveluiden kustantaminen, tuottaminen ja välittäminen sekä muu painatus- ja kustannustoiminta. Yhtiö jatkaisi suoraan Karttakeskuksen toimintaa vuoden 1994 alusta ja siihen sovellettaisiin osakeyhtiölain säännöksiä.

Edellä olevan johdosta ehdotetaan säädettäväksi laki, jonka nojalla valtioneuvosto saa valtuuden luovuttaa liikelaitoksen hallussa olevan valtion omaisuuden perustettavalle valtionyhtiölle. Karttakeskuksesta annettu laki kumottaisiin vuoden 1994 alusta. Muutoin yhtiön sovellettaisiin, mitä valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annettu laissa (740/91) säädetään.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Osakeyhtiön perustaminen ja toiminnan aloittaminen

Karttakeskus lakkautettaisiin 1 päivänä tammikuuta 1994 sekä sen liiketoiminta, hallinnassa oleva omaisuus ja velat siirrettäisiin perustetulle osakeyhtiölle. Omaisuus luovutettaisiin apporttina osakeyhtiölle 1 päivänä tammikuuta 1994 (luovutuspäivä), jolloin osakeyhtiön osakepääomaksi tulisi 5,7 miljoonaa markkaa. Valtio merkitsisi osakepääoman kokonaan. Yhtiön liiketoiminta aloitettaisiin 1 päivänä tammikuuta 1994 (liiketoiminnan alkamispäivä).

Yhtiön pääomarakenne on tarkoitus muodostaa sellaiseksi, että se olisi toiminnan aloitusvaiheessa riittävän vahva mahdollisten sopeutumisongelmien varalta sekä mahdollistaisi yhtiön kannattavan toiminnan ottaen kuitenkin huomioon alan kilpailutilanteen. Tämä merkitsee sitä, että uuden yhtiön vakavaraisuuden tulisi olla hyvä tai ainakin alan keskimääräistä

tasoa. Valtio saa omistajana tuottoja uuteen yhtiöön sijoittamastaan pääomasta osinkojen ja lainakorkojen muodossa.

Koska osakeyhtiö jatkaisi liikelaitoksen nykyistä toimintaa omistajan, asiakaskunnan, henkilöstön tai muiden merkittävien sidosryhmien muuttumatta, on perusteltua, että yritysmuodon muutos ei aiheuttaisi muutoksia omaisuudessa eikä veloissa tai muissa sitoumuksissa, jotka ovat Karttakeskuksen tilinpäätöksessä 31 päivänä joulukuuta 1993. Tämän vuoksi Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus, josta olisi vähennettävä valtiolle vuodelta 1993 tuleva voitto-osuus, siirrettäisiin osakkeiden merkintähintana perustettavalle yhtiölle. Karttakeskuksen velat myös siirrettäisiin yhtiölle.

Osakeyhtiön aloittava tase johdettaisiin Karttakeskuksen lopettavasta taseesta 31 päivänä joulukuuta 1993.

Omaisuus

Seuraavat luvut perustuvat alustavaan arviointiin Karttakeskuksen tilinpäätöksestä 31 päivänä joulukuuta 1993 ja ne tarkistetaan valtioneuvoston vahvistettua Karttakeskuksen vuoden 1993 tilinpäätöksen.

Siirrettävän rahoitusomaisuuden arvo olisi noin 5 miljoonaa markkaa ja vaihto-omaisuuden arvo olisi noin 8,5 miljoonaa markkaa.

Käyttöomaisuuden arvo olisi yhteensä noin 8,5 miljoonaa markkaa, josta koneita ja kalustoa noin 7 miljoonaa markkaa, Karttakeskuksen tytäryhtiöosakkeita noin 500 000 markkaa ja muita osakkeita noin 17 000 markkaa sekä muuta aineetonta käyttöomaisuutta noin 983 000 markkaa. Karttakeskuksella ei ole kiinteää omaisuutta.

Siirrettävästä vieraasta pääomasta olisi korotonta velkaa 6,5 miljoonaa markkaa, ostovelkoja 1 miljoonaa markkaa, ennakkomaksuja 0,3 miljoonaa markkaa, siirtovelkoja 3,7 miljoonaa markkaa ja muuta velkaa 1,5 miljoonaa markkaa.

Korollista lyhytaikaista velkaa olisi noin 2,5 miljoonaa markkaa, joka on pitkäaikaisten lainojen vuonna 1994 erääntyviä lyhennyksiä. Pitkäaikaista velkaa olisi noin 5 miljoonaa markkaa, josta valtion liikelaitoslainaa noin 1,2 miljoonaa markkaa ja valtion eläkelainaa noin 1,1 miljoonaa markkaa. Karttakeskuksella luovutusajankohtana olevat yhteensä noin 2,3

miljoonan markan valtion lainat ehdotetaan siirrettäviksi perustetulle osakeyhtiölle ilman vakuutta.

Osakeyhtiön omaksi pääomaksi muodostuisi noin 8 miljoonaa markkaa. Yhtiön osakepääoma olisi 5,7 miljoonaa markkaa. Vararahastoksi jäisi noin 2,3 miljoonaa markkaa.

Vaikutus valtion talousarvioon

Karttakeskuksen nykyiset tuloutukset valtion talousarvioon lainojen koroista ja lyhennyksistä eivät muuttuisi. Uutena tuloutuksena olisi osakeyhtiön maksama valtion tulovero. Karttakeskus maksaisi osinkoa osakepääomalle.

Kustannusvaikutukset osakeyhtiölle

Osakeyhtiöksi muuttaminen aiheuttaa nykytilanteeseen verrattuna tiettyjä vuotuisia lisäkustannuksia, joita syntyy lähinnä valtionverotuksen, vakuutusmaksujen ja henkilösvikuluksen muodossa. Lisäkulut ovat suuruusluokaltaan noin 1 % liikevaihdosta. Lisäkulut kateaan osakeyhtiön tulorahoituksella.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Tarkoituksena on, että Karttakeskuksen pal-

veluksessa oleva henkilöstö siirtyy perustettavan yhtiön palvelukseen osakeyhtiössä sovellettavin työehdoin. Valtio vastaa henkilöstön eläketurvasta luovutuspäivään saakka. Liiketoiminnan aloituspäivästä lukien osakeyhtiö järjestäisi valtion palveluksesta siirrettävien henkilöiden eläketurvan. Yhtiö vastaisi henkilöstönsä kaikista eläkekustannuksista mukaan lukien mahdollisen lisäeläketurvan.

4. Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö kehotti 19 päivänä tammikuuta 1993 päivätyllä kirjeellä Karttakeskusta käynnistämään valmistelutyön Karttakeskuksen muuttamiseksi yhtiöksi.

Karttakeskuksen hallitus nimesi työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää Karttakeskuksen muuttamista osakeyhtiöksi aiheutuvat vaikutukset liikelaitoksen toimintaan ja talouteen sekä muutoksen vaatimat toimenpiteet. Työryhmä valmisteli 30 päivään elokuuta 1993 mennessä ehdotuksen hallituksen esitykseksi Karttakeskuksen osakeyhtiöksi muuttamisesta.

Esitys on viimeistelty maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle

1 §. Pykälä sisältää valtioneuvostolle annettun valtuuden merkitä kaikki Karttakeskuksen toimintaa jatkamaan perustettavan osakeyhtiön osakkeet sekä luovuttaa valtion omaisuus, joka on nykyisin Karttakeskuksen hallinnassa, tälle valtionyhtiölle. Karttakeskuksella ei ole kiinteää omaisuutta.

2 §. Valtionyhtiön perustaminen järjestettäisiin käytännössä siten, että valtioneuvosto luov-

vuttaisi perustettavalle osakeyhtiölle Karttakeskuksen liiketoiminnan ja sen hallinnassa olevan kaiken omaisuuden sekä velat ja sitoumukset.

Valtioneuvosto määräisi luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Valtioneuvosto päättäisi omaisuuden luovuttamista ja yhtiön muodostamista koskevista järjestelyistä. Omaisuuden ja liiketoiminnan siirto tapahtuisi 1 päivänä tammikuuta 1994, joten valtioneuvosto tekisi alustavan päätöksen omaisuuden siirrosta viimeistään joulukuussa 1993. Lopullinen päätös voitaisiin tehdä valtioneuvoston vahvistettua Karttakeskuksen tilinpäätöksen vuodelta 1993.

Valtion lainanannosta ja valtiontakauksesta

annetun lain (449/88) 4 §:n 1 momentin mukaan valtion laina voidaan, jollei laissa ole toisin säädetty tai eduskunta määrärahan myöntäessään ole toisin päättänyt, myöntää ainoastaan turvaavaa vakuutta vastaan. Lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentissa säädettäisiin yhtiön lainojen vakuudettomuudesta. Vakuudettomuus koskisi vain liikelaitosaikana annettuja valtion lainoja.

3 §. Valtio on verovelvollinen kunnalle Karttakeskuksesta saadusta tulosta sen mukaisesti kuin tuloverolain (1535/92) 21 §:ssä säädetään. Verotuksellisessa mielessä yhtiö jatkaisi Karttakeskuksen toimintaa siten kuin tuloverolain 24 §:ssä ja liikevaihtoverolain (559/91) 33 §:n 1 momentissa on tarkoitettu. Omaisuuden siirrostä apporttina ei yhtiö maksaisi leimaveroa. Luovutettavaan omaisuuteen kuuluvista osakkeiden ja osuustodistusten siirrostä osakeyhtiö ei myöskään maksaisi leimaveroa.

4 §. Sen jälkeen kun Karttakeskus on lakautettu ja sen omaisuus siirretty osakeyhtiölle, osakeyhtiö vastaa Karttakeskuksen toimintajakanaan antamista ja tekemistä velka-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista sen kaltaisista sitoumuksista. Jos Karttakeskuksen sopijapuoli ei sopimuskumppanin vaihtamista hyväksy, korvaa yhtiö valtiolle sen, mitä valtio Karttakeskuksen sitoumusten johdosta mahdollisesti joutuu korvaamaan.

5 §. Pykälään sisältyvät tarpeelliset säännökset lain voimaantulosta.

1.2. Laki Karttakeskuksesta annetun lain kumoamisesta

1 §. Laki Karttakeskuksesta ehdotetaan kumottavaksi.

2 §. Pykälään otettaisiin tarpeelliset säännökset lain voimaantulosta sekä siitä, miten on toimittava liikelaitoksen viimeisen tilikauden tilinpäätöksen ja tilintarkastuksen osalta.

2. Voimaantulo

Laki valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen tultua hyväksytyksi ja vahvistetuksi.

Laki Karttakeskuksesta annetun lain kumoamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994, koska liikelaitoksen tilikausi on kalenterivuosi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus ja liiketoiminta kartta-alalle perustettavalle osakeyhtiölle. Valtio merkitsee osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet.

2 §

Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot, joilla omaisuuden luovutus tapahtuu, sekä määrää muista omai-

suuden luovuttamiseen ja yhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Valtioneuvosto määrää, mikä osa omaisuudesta pannaan yhtiöön osakkeita vastaan.

Valtion laina yhtiölle voi olla vakuudeton enintään siihen pääomamäärään saakka, mikä on valtion laina Karttakeskukseksi omaisuuden luovutusajankohtana.

3 §

Yhtiö ei ole velvollinen suorittamaan leima-

veroa tässä laissa tarkoitettua omaisuutta koskevasta luovutuskirjasta.

Tulo- ja varallisuusverotuksessa sekä liikevaihtoverotuksessa yhtiön katsotaan sellaiseen jatkavan Karttakeskuksen harjoittamaa liiketoimintaa.

4 §

Yhtiö vastaa niistä velka-, hankinta- ja toi-

mitussopimuksista sekä muista sen kaltaisista sitoumuksista, joihin Karttakeskus on toiminta-aikanaan sitoutunut.

5 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

Karttakeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan Karttakeskuksesta 24 päivänä marraskuuta 1989 annettu laki (1016/89).

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1994.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan

ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Karttakeskuksen viimeisen toimintavuoden tilintarkastukseen ja tilinpäätökseen sovelletaan, mitä valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) ja sen nojalla on säädetty tai määrätty.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Martti Pura*